

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj:</p> <p>Egész évre 4 frt. Félévre 2 „ Negyedévre 1 „</p>	<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapták.</p>	<p>Ugy a lap szerkesztésével illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Köz művelő- dés“ szerkesztőségének Gyulafehérvára a várhoz küldendők.</p>
---	--	---

A tolerancia.

(Folytatás és vége.)

Mi már a polgári tolerancia-ról más fogalmakkal birunk. Nálunk már „a polgári tolerancia azon erény, melyét a kath. egyház, mint keresztény erényt követel hiveitől.“ Mi tudjuk, hogy a hon- és egyház-szeretet, hon- és egyházpolgárság, hazafiság és vallás, állam- és egyházhatalom egy közös forrásból: Istentől erednek s míg egymástól el nem választhatók, egymással soha ellentétbe sem jöhetnek és egymással szemben türelmetlenek, erőszakosok sem lehetnek. Nem kerülne semmi megerőltetésbe annak bebizonyítása, hogy vallás nélkül nincs valódi hazafiság és így polgári erény és viszont; és hogy a protestantizmusnak a hazafisággal, mint polgári erénnyel való folytonos hivatkozása és felhozakodása, mely minden izében és szeretet nélküli türelmetlenségen és a rablásig hajtott erőszakoskodáson alapszik: csak üres és értéktelen szofizma és az együgyűek megtévesztésére irányuló ámitás számába megy.

Mennyivel „egészen más valami azonban a hitelvi, dogmatikus tolerancia,“ mely vivendi modus, megalkuvás, árulás, opportunitás tárgyait nem képezi.

Isten nem lehet az igazságnak és a tévelynek is Istene. Vagy, vagy. Csak egy és egy helytt lehet az igazság.

A katolicizmus „miután hitelveinél fogva rendületlenül ragaszkodik azon igazsághoz, hogy egyedül a katolicizmus az igaz vallás, hogy kivüle, a jóhiszeműség esetét kivéve, nincs üdvösség: a vallás-szabadság elvét ki nem mondhatja anélkül, hogy hithagyást ne követne el,“ következőleg a protestantizmust, mely isteni küldetését, eredetét, az igazságnak nála való letéteményezését nem tudja bizonyítani — nem fogadhatja el igaznak, az igazság képviselő-

jének; s így a türelem elvét is csak feltételesen és „akkor fogadhatja el, ha a tévelygők sokasága azt szükségessé és elkerülhetlenné teszi.“ Ezen feltétel pedig Magyarországon a 9 millió katolikus és 3 millió protestanssal szemben, — ha bár tévelygőnek ez is elég nagy szám — nem áll meg.

Más a protestansok hitelve. Ők már „a szabad kutatás“ és „a hit elég az üdvösségre“ elvénél fogva kötelesek a katolicizmust az igazság oszlopa, erőssége, képviselője és letéteményesének elismerni és elfogadni. S midőn mégis a protestantizmus egész léte a katolicizmus elleni küzdelmen, türelmetlenségen, durva erőszakoskodáson alapszik, ebből látszik, hogy gyakorlatilag saját hitelveinek tagadása, ellentéte, lerontása és önmaga-magának meghamisítója, maga hazugság, tévely.

Tehát már maguk „a katolikus és protestans elvek, dogmák, hitágazatok, a katolikus és protestans felfogás és világ nézlet háborus lábbon állanak egymással szemben.“ Ekép helytelen a katolikusok-kal szemben a tolerancia-ira való hivatkozás bármely oldalról jöjjön az, sőt a protestansok részéről azok hitelveibe ütköző.

A feltétlen vallás szabadság is a protestantizmus hamis és tagadáson alapuló elveiből ered. Hisz: „csak az igazságnak van joga arra, hogy terjesztessék, előmozdíttassék, fenntartassék; — csak az igazságnak van joga a szabadsághoz“, s mert minden jognak létezési oka az igazság, — „ezen jogot a tévely nem követelheti“ magának. — Már ebből világos, hogy a katolikus és protestansok között „lehetetlen a megegyezés, a kibékülés, a szeretet, a tolerancia, mint — a thezis és negacio — között.“

A kiket önös érdekek, öndicsőség hajhászat, vagy más emberi tekintetek hajtának a sokat hajtott tolerancia védsánczai közé, azok az igazsággal szemben a tévelynek adnak igazat, a tévelyt ismerik

el és gyáva árulókká aljasulnak le. Itt azt mondani, hogy „vallás szabadság“ van, ez annyit tesz, hogy az igazság birtokában levő elismeri a tévelyt igaznak, hogy az általa birt igazságon kívül több igazság van, vagyis, hogy ugyan egy dolog igaz is, nem is. A kath. egyház speciális esetekben és azon területeken, melyekben egy területen működik más vallásuakkal: nagyobb rossz elkerülése végett elismeri a türelem bizonyos nemét és bizonyos határokig; de a történelem tanúsága szerint az okatlan és gyengeségig, gyávaságig menő türelem mindig kiszámíthatlan veszedelmekkel járt és jár.

S bárhol és bármily szorongatott körülmények között legyen a türelemről szó: tudnunk kell, „hogy a türelem ily esetekben nem egészséges állapota a társadalomnak, signaturája a veszélyeztetett állam és jogrendnek és közjólétnek, hogy a baj, melyet nagyobb rossz elkerülése végett kénytelenek vagyunk tűrni. —

De a kuszó fajt, a vérünkön és életünkön élősdi fejünkre hágni engedni nem szabad. Sőt őt, ki bennünket is kárhozatba akarván sodorni, rettentő veszedelemben forog, önmagunk biztosítása után, megmenteni kötelességünk. Mert más a lélek és ismét más a test élete. Ezt a tolerancia elméletét tulbuzgóan védelmező katolikusoknak pedig jól meg kell különböztetniük, nehogy toleranciájokkal, midőn ön, vagy mások testi életének a mindent „dobzse“ módra elnéző türelemmel védelmére sietnek: ugyan akkor százak vagy ezreknek ölik meg lelkét és ejtik a kárhozat örök veszedelmébe.

Mert hát a lélek mégis csak több, mint Ezsau lencsége és a lélek halála több mint a testé. És még több a test és léleknek a tolerancia által okozott halála.

A toleranciának is megvannak vallásban, politikában, köz- és magánélet nyilvánulásaiban a maga határvonalai, melyeken túl és kívül vertitur ad vitium.

V. M.

A jellem-fejlesztésről tanítás és nevelés közben.

(Folytatás.)

Azért a játéknak is helyett kell adni. A gyermeknek ez mintegy éltető eleme. Élénk lehet a gyermek, sőt kell hogy legyen, mert ez nem rossz. Csak ha gonoszságot veszünk észre élnétségében, akkor zabolázzuk komor tekintetünkkel és esetleg egy pár rövid, komoly szóval, de nem fennhangon és mindenki előtt, hanem mintegy titokban, mivel különben az önértzet felébred benne és inkább még makacs lesz. Ha a szülői háztól már makacsságot hozott magával, azon is böles

eljárással könnyen segíthetni, csak hogy a tanító bírja tanítványa részéről a bizalmat, mi szereteten alapul; ezt pedig a finom, tapintatos és igazságos eljárás hozza meg. Saját tapasztalatomból hozhatok fel erre is egy példát. Bizonyos iskolában, hol én is alkalmazva voltam, egyszerre csak panaszt hallunk egyik legjobb tanítványunkról, hogy ő rendkívül makacs lett és semmire sem tudnak vele menni. Egyik öröklött eszládi bajnok mondta, másik önhittségnek, harmadik határozott romlottságnak, negyedik elmebeli zavarodottságnak tanítványunk fellépését, mert semmi féle eljárással nem tudták megszelídíteni. Szóba hozott tehát, hogy el kell távolítani az iskolából, nehogy a többi is megrontsa. Ekkor egyiknek eszébe jut, hogy a fiú bizonyos alkalommal szeretettel nyilatkozott valamelyik tanáráról, a kit a többi tanár el szokott volt felejtani. Gondolták, hogy jó lesz az által is próbálni. És pompásan sikerült. Az illető tanár, ki előtt eddig is mindig jól viselte magát, szépen kikérdezte, s mivel szépen felelt, megis dicsérte. De — tevé hozzá — mégis szomorkodnom kell miattad, mert rosszat hallottam rólad. Ekkor a fiú mindent elmondott, a mi szíven fektött, hogy t. i. durván és igazságtalanul bántak vele, gunyvevet adtak neki és csúfolkodtak is stb. stb. és ő azokat nem tudja eltűrni. — (Valóban durva és szerenesetlen eljárás is az, midőn iskolai ember gunyvevekkel és egyéb csúfolkodással illeti tanítványát, holott az ellenkezővel kellene jó példát adni). — No, édes fiam — monda a jó tanár úr — én ezeket mind elbismem, de te is hidd el, hogy te is, én is, meg más is hibás ember, s e miatt nincs okunk másokra erősen haragudni hibájuk miatt, különösen, ha azok jótévőink, mint a tanár urak is. Azok azért fáradsznak, hogy ti életrevaló ügyes és jó emberek legyetek és rosszul esik nekik, ha valamelyik tanítványuk nem érti meg az ő szándékukat és e miatt lehetnek némelykor szigorúak is. — Például, ha te kisebb testvéreid kezében tüzes üszköt látnál, mivel tel akarnák gyújtani a házat, esetleg az asztagot, vagy éles kést, mivel egymást megakarnák ölni gyermekes haragjukban, valjon nem vennéd-e ki kezeikből ama veszedelmes eszközöket, még akkor is, hogyha a miatt reád megharagudnának? Ugy-e fiam, megmentenéd őket is, meg a házat is a nagy szerenesetlenségtől? Mindenesetre. Nekik pedig még akkor sem volna igazuk, ha rád haragudnának, hogyha te ellenállásuk miatt kissé durván bánnál velők. Látod, így tesznek a jó tanár urak is. Ezután tehát légy okosabb, tanulj jól, légy illedelmes mindenki iránt és meglátod, ügyes ember leszen belőled. A tanár uraknak is megmondom, hogy ne haragudjanak reád, mert jó fiú vagy. — Másnap a fiú elment minden egyes tanárhoz saját, szabad elhatározásából és sirva bocsánatot kért, kimondván, hogy az ő szívet az a beesületes, jó tanár tegnap szép intésével egészen meghatotta. — Legtöbb esetben az ilyen szelíd, de böles eljárás használ, míg a gőgös, nagy hangú feddés csak olaj a tüzre. Ha szabad említenem, az állatvilágban is gyakran vehetjük észre, hogy a vadablat is szép, szelíd esalogatással magunkhoz tudjuk vonzani és lekötni.

Mind a nevelés, mind pedig a tanításnál fő helyet foglal el fontosság tekintetében a vallás. De az is igaz, hogy az emberek gonoszsága miatt a vallás tanítása sokszor gyökere lesz későbbi békétlenségeknek, sőt határozott gyűlölet és ellenségeskedésnek. Ebben a tekintetben sok hiba van nálunk

is, de minket többségünk daczára jóval fölülmulnak a protestánsok. Már a szülők igen sokszor gyűlöletet oltanak gyermekeikbe más vallásuk iránt, és ezt folytatják iskoláikban a tanítók, meg nem fontolva, hogy ez által mily sok kárt tesznek az egyes embereknek és az egész társadalomnak.

Nálunk katolikusoknál ez a rossz eljárás ritkább és az is inkább titkon üzetik egyes tulbuzgó által, mivel szentegyházunknak szeretettől ragyogó tanái és előljárói azt szigorúan tiltják úgy a szülőknek, mint a tanítóknak és minden más hívőnek: de annál nagyobb hévvel hintik az egyenetlenség magvait a protestánsok, kik arra még büszkéek is, bebizonyítván ezzel azt, hogy bennök sem szeretet, sem nevelési okosság nincs, hanem csak képmutatás és rombolási vágy ellenmondási viselkedéssel párosulva. Példa rá köznapi életünk minden terén, az országháztól le egészen a legigénytelenebb falu kunyhójáig. A kinek külön határozott példa kell, felhozhatom bátran a kaposvári esetet, mely pár nappal ezelőtt történt. Egyik nyilvános helyen több tisztességes úri ember között szórakozott egy ev. ref. vallású tanító is. Szó volt a boldogult hercegprímásról, természetesen dicsérőleg. Ekkor dühösen közbe szól a ref. vallású tanító, hogy „hagyják annyiba azt az ostobaságot, hiszen ő is (a hercegprímás) csak olyan bálványimádó volt, mint a többi katolikusok.“ Persze az illető urat katolikusok választották meg a katolikusból közössé lett iskolába. Miként taníthat az ilyen lelkű ur?! — Egyik erdélyi nagyobb városban, — illedelemből nevét elhallgatom, — a mult iskolai év végén a kálvinisták is vizsgát hirdettek az elemi iskolában. Szokás szerint sokan mentek el meghallgatni a vizsgát, többek között katolikusok is. A vizsga menetén egyszer csak következő kérdést intéz az ev. ref. pap egyik élénk növendékéhez:

„No fiam, megtudnád-e mondani, hogy mi különbség van a katolikusok és az evangélium szerint reformált keresztények között? — A fiu tüzes szemekkel és mosolygó önérettel imígyen felelt: „Az a különbség vagyon az evangélium szerint reformált keresztények és katolikusok között, hogy a katolikusok Máriát, a szent embereket és képeket imádják, az evangélium szerint reformált keresztények pedig csupán csak az egy Istent imádják.“

Ez nyíltan történt a kálvinista pap örömeire, a felelő gyermekek megdicsértetésére és a protestáns türelemnek s józanságnak nagy dicsőségére. Így tesznek ők minden tárgy tanításánál. Ugy hiszem ebből ennyi elég. Még a türelmes papiros is remeg az efféle dolgoktól.

Nekünk fődolgnak legyen, hogy egyházunk szent tanai szerint szeretettel oktassunk és neveljünk, nem törődve azzal, hogy mit tesznek a tulsó táborban. Isten, ki lát és tud mindent, méltányolni fogja jó törekvésünket, nő meg néhány jó ember is, de leginkább jó lelkiismeretünk. Azért is figyeljük meg a gyermekeket, hogy minő nézetekkel jönnek kezünk alá és, ha ferdeségeket hoznak vallási tekintetben, azokat iparkodjunk értékükre leszállítani, illetőleg elenyésztetni; de úgy, hogy a gyermek előtt semmiképpen meg ne rójuk a szülőket, se tekintélyüket meg ne csonkítsuk, mert ez nagy hiba lenne. Ha a gyermek azt mondja, hogy ezt meg azt az édes apjától, vagy anyjától hallotta, mi nem mondjuk, hogy az apja, vagy anyja hazudott, hanem azt, hogy a gyermek nem jól értette. Időközben pedig egész finomul és szeretettel megkérjük a szülőket, hogy a gyermek ferde nézetét ők is iparkodjanak megváltoz-

tatni mert különben saját gyermekük lehetne áldozata a félreértésnek. A finom és művelten való okos eljárás sohasem esal meg.

Ezeket figyelembe véve, minden tárgyunknál, de különösen a vallásnál ügyeljünk, hogy senkit se gyalázzunk, hanem az igazság szerint mindent egyszerűen adjunk elő és értsük meg, még pedig világosan és értelmesen, nem pedig üres czifraszavakkal, melyek elhangzanak, de jó nyomot nem hagynak. Ha ellenvetéseket tesznek, mi gyakran megtörténik, — de nem szabad megakadályozni, — ne legyünk rögtön idegesek, hanem inkább, mint semmit sem érő dolgot röviden tárgyaljuk azt mondván, hogy kár az időt vesztegetni, mert hazugság vagy tudatlanságból származó nevetséges dolog és félreértés, nem gyermeknek való. Az egyedüli igazságot kell előadnunk és kifejtetünk és jó példákkal megerősítetünk, melyeknek felhozása mindig a körülményektől függ és a tanító bölcseségétől. Igen alkalmasok a történelmi jó példák s azért nagyon ajánlandók.

Némelykor jó tehetséget veszünk észre tanítványunknál, de a restség oly nagy nála, hogy szép szóval és eljárással nem lehet boldogulni. S ilyenkor okvetlenül keményebb módokat és eszközöket kell használnunk, de szelidséggel és bölcs körülmétekintéssel. Tapasztalatból hozhatok fel példát, hogy itt is lehet segíteni. Egy jó tehetségű, de igen rest tanítványom volt. Nevét és lakóhelyét is, ha kell meg tudom nevezni. Egyetlen tanító sem tudott boldogulni. Én is sokat kinlódtam vele, még meg is vertem, de nem használt semmit. Véletlenül észrevettem, hogy szeret enni sokszor és sokat. Gondoltam, hogy ezen a téren kell valami orvosszert használni. Rosszul viselte magát és felelni sem tudott, tehát bezártam. Odajött az anyja, de szépen hazautasítottam. Másnap daczosan viselte magát a gyermek és enni valót hozott biztosítékul. Elvettem tőle, de lopva társai hoztak neki. Ekkor saját lakásomra vittem, t. i. harmadnap és saját őrizetem alatt kellett élelni tanulnia elmulasztott lezckéit. Vízet és száraz kenyeret kapott tőlem, de keveset. Sokszor sirt, kért, de nem hittem neki. Egyszer csak eléálls önértzetesen azt mondja, hogy ő nem akar többet éhezni. Bocsássam szabadon, ő meg fogja mutatni, csak azért is, hogy ő jó tud lenni. Örvendtem akkor és almával megajándékozva elbocsátottam azzal, hogy a mit ígért, elvárom tőle, s ha megteszi legjobb fiam lesz. És másnap ő felelt legjobban. Harmadnap tanító-társaim nem győzték eléggé dicsérni a fiu ujjászületését. Év végén mind a tanulásért, mind pedig a jó viseletért ő nyerte el a jutalomdíjat.

Némely gyermek észrevevén, hogy ő többnyire helyesen cselekszik, mert jól viseli magát, jól tanul, úgy, hogy csak dicséretet szokott nyerni: kezdi magát becsülni, és ha esetleg félre értik őt, vagy ok nélkül vagyis, tévedésből megtalálják feddeni, nagyon megsértve érzi magát; azaz érzékeny. Az ilyenről azt is mondjuk, hogy önértetes, azaz megismeri önmagának becsét, érzi azt és kívánja, hogy mások is azt észrevegyék és megbecsüljék. Ilyenekkel szemben sokszor vétének a meg gondolatlan nevelők, mert vagy figyelembe sem veszik, vagy éppen félreértik és kellemetlenséget okoznak neki. Gyakran gőgösek, önhitnek tartják és megvetik, pedig alapjában véve ő legjobban az összes között. Föl nem ismert kincs. Az ilyenektől várhatni legtöbbit alapos és jó nevelés által. Figyeljük meg tehát jól. Jó tetteit dicsérjük meg rövi-

den és buzditsuk, hogy jó törekvésében maradjon meg ezután is. A hol lehet tüntessük ki, vagy felügyelőnek téve, vagy egyéb megbizással, amint a körülmények megengedik. Ha lankadni talál, vagy valami rosszat tett, négy szem közt kell szépen megkérdezni, hogy talán beteg, vagy mi, mert hanyatlani kezdett és romlani. Ez nem marad hatás nélkül. Megilletődik, megszegyélli magát, de nem fog boszankodni, hanem inkább új lelkesültségre ébredni, látván a nemes érdeklődést. Megtörténetik az is, hogy az ilyen fiu elhiszi magát. Ennek is könnyű az orvossága. Szépen négy szem között megmondjuk neki hibáját és figyelmeztetjük egész szeretettel, hogy ügyeljen, mert véletlenül gögösnek tünt fel, azt pedig tőle rossz néven veszik, mert mindig becsületes jó fiúnak ismerték. Ha ez nem használ, szó nélkül egy másik jó fiut kezdünk kitétetni a nélkül azonban, hogy őt elhanyagolnók. Ez mindenestre használni fog.

Ellenkező esetben, ha mégis nem használna a szép eljárás a többiek előtt szomorúságát és fájdalmát fejezheti ki a tanító jó gyermekének megromlása felett, sőt esetleg mind-ezek után gögösséget keményen meg is bünteti. Mindazonáltal bátran ki merem mondani, hogy tapintatos eljárás mellett a becsületes, önértetes gyermekből soha, vagy csak igen ritkán lehet gögös, elkapott és rossz, mert ez inkább a józan és helyes gondolkodás hiánya, az önértés pedig rendszeren józanul és helyesen szokott gondolkozni és önmagát mindenütt és mindenki előtt megbecsülni jól tudván, hogy az ilyen embert mások is megbecsülik. Ennek nagyobb kifejtésére és megkedveltetésére legyen maga a tanító főpélda első sorban. Azután hozzon fel az életből és történelemből példákat a jellemes és önértetes nagyságokról. Maga becsülje meg önmagát, haszontalan emberekkel csakis javítás végett társalogjon. Inkább éhezze, ha szükséges, de adósságot ne csináljon. Egészen romlott és javíthatatlan emberekkel ne társalogjon, szóval magát mindenütt úgy viselje, mint becsületes, tisztességes, önértetes ember. Ekkor tanítványai bizton büszkék lesznek rá és iparkodnak őt követni. Megjegyzendő, hogy az önértetes gyermek nem mindig egyszermind a legjobb tehetség is.

Itt ügyelnünk kell, nehogy tévedjünk. A tehetség nem saját érdemünk. Azt az Égiek adják ingyen az isteni végtelen bölcsesség szerint. Nekünk szent kötelességünk a szív titkát ellesni, hogy t. i. tiszta, nemes szándék és törekvés van-e abban. Ha jóakaratot, tiszta szándékot és nemes törekvést veszünk észre, az nekünk elég, ha talán gyenge tehetség is van mellette, mert mindeunap tapasztaljuk, hogy a gyengébb tehetségű, de nemes szívi és jó akaratú s törekvésű emberek sokkal több jót tesznek az emberiségnek testi lelki hasznára, mint a nagy tehetségű, de romlott szívi kitünőségek, kik legtöbb esetben csak rontanak és esznek. Beesüljük meg tehát a jó akaratot, a nemes törekvést, melyet tiszta szándék vezérel, és iparkodjunk abban megerősíteni tanítványunkat minden áron a fennemlített mód szerint gyámolítva, vagy még okosabban és bölsebben, a mint kinek-kinek adathatik.

A jó szándék és nemes törekvés, ha párosul szilárd, törhetlen jóakarattal, miben nekünk nagy részünk lehet, akkor tanítványunk a keresztény erkölcs szent törvényeit is megismerve, mindig és mindenütt csak azt fogja tenni, a mi jó, szent, nemes és üdvös, nem tekintve a kicsinyes, haszontalan dolgokat és nem számítva azt, ha talán e miatt pillanatnyi kára lesz

is, mert ő azt azért fogja tenni, mert jó és dicső, az ellenkezőt pedig azért fogja kerülni, mert haszontalan, mert rossz, mivel vagy Istent, vagy embertársát, vagy önmagát sértene meg az által. Ime, hol tünik ki véletlenül az Istennek az a főparancsa: „Szeressed a te Uradat, Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és teljes elmédből, és felebarátodat mint önnön magadat;“ azaz ne tégy semmi olyast, mi Istennek és embertársaidnak nem tetszhetik, hanem csak azt, a mi tetszik, mert jó. A ki ezt a parancsot minden körülmények között megtartja, még akkor is, ha e miatt talán az ég reája szakadna, azt jellemes embernek nevezzük. És ilyenekre van nekünk szükségünk. Ilyeneket kell nevelnünk. Az nem tesz semmit, ha különféle állapotaink vannak, mert mindenütt viszonyunk Isten, önmagunk, és embertársaink iránt ugyanaz marad, bármely életfeladatunk legyen.

A propositum tehát, hogy mindig és minden körülmények között bármely állásban becsületes jó emberek legyünk, hivatásunknak becsületesen megfeleljünk, mindig megemlékezzünk a mindenség kormányzójáról. Ekkor jellemes emberek leszünk és olyanoknak neveljük tanítványainkat is, mert ismétlem: a jó példaadás mindenek előtti. Tehát jusson eszünkbe, hogy „Justum et tenacem propositi virum, — et si totus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae“.

Még egy pár szó a neveléshez praktikus szempontból nem lesz érdektelen.

Régi dolog, hogy a népet nem elég csak elméletileg képezni, mert az félszeg és haszontalan munka, különösen áll ez a magyar népről, mely hivatva van nemcsak népelemét föntartani, hanem az intelligens osztálynak is a legjobb tagokat szolgáltatni. Népiünknek igen sok jó oldala van jellemtekintetében, de ellenkező is van elég. Azért a jellemfejlesztése és megerősítése okvetlenül igénybe veendő, a mint már fennebb mondtuk. De a gyakorlati életre vonatkozólag nem történik annyi és úgy, a mennyi kívántatnék. Irti és olvasni valahogy tudnak embereink, de tovább minden terra incognita előttök. Pedig lehetne egy kis jó akarat mellett segíteni is az ők sorsán. A nép olyan mint a gyermek, mindent meg kell neki mutatni és akkor tenni fog olyast is, mi hasznára válik. De ez a jó utmutatás igen gyakran hiányzik. Gazdálkodása még nagyon kezdetleges. Építési modora hanyag. Házi ipara a mi volt is, már veszendőben van. Körültekintése úgy szólva semmi sincs. Téli szabad idejét egészen elvesztegeti. Ha néhány krajczárt valahonnan bevesz, az nem elég dohányra és pálinkára, jobb esetben borra, — pedig még adót is keli fizetni. Alkalmatlan vezetés nélkül jó tehetségei veszedekés, káromkodás, perelés, részegeskedés stb be mennek át; pedig lehetne ellenkező képpen is, miként az angolok, francziák és németek példája mutatja.

(Vége köv.)

Itélet.

... Úgy történt az, a mint elbeszéltem!
A jó Istent hívom tanuképen.
Mért beszéljek most itt hazugságot?

Hisz' akkor is a jó Isten látott.
 Azt kívánják, hogy megint elmondjam?
 Várjanak hát, hogy végig gondoljam.
 Elbeszélem elejétől végig
 Az én lelkem szerencsétlenségét.
 Én is voltam boldog leány egyszer,
 Míg nem játszott senki a szívemmel.
 Törvényt látó jó urak is tudják,
 Mi az igaz, tiszta ártatlanság;
 Hogy ha van tán otthon szép leányuk,
 Esedezem, — gondoljanak rájuk.
 Úgy látom, hogy bíró urak sírnak,
 Pedig jobb lesz, ha mindent felírnak;
 Kiderül az én ártatlanságom,
 Minthogy Isten az én tanuságom!
 Hol is hagytam? Engedelmet kérek,
 Hogyha netán zavartan beszéltek;
 Az igazat kell állítanom holtig,
 Mind így történt az utolsó szóig.
 Oda jött ő virágos kertembe,
 S annyi mindent sugott a fülembe;
 Szememet és ajkamat dicsérette, —
 Akkor nagyon haragudtam érte;
 Simogatta fűrteimet lágyan,
 S azt mondta, hogy „aj! meghal utánam;
 Kezeimen csókot csókra hintett,
 Imáddal szemembe tekintett.
 Elszédültem . . . Mit tehetek róla!
 Legyen mindig átkos az az óra! . . .

És jött gyakran rajongással telve,
 Napról-napra nagyobb volt szerelme;
 Pedig volt, ki mindennap megintsen:
 Édes anyám, — áldja meg az Isten!
 De én hittem csábító szavának,
 Mért akarná vesztét egy leánynak?
 És azután, — bíró urak kérem,
 Kívánják, hogy azt is elbeszéljem?
 O, a szívem meg akart repedni,
 Mert nem akart fiam apja lenni!
 Faj pedig, ha akkor látták volna:
 Szájacsakája mintha csak megszólna,
 Arcza gödrös, mosolygás szemében,
 Mint egy angyal oda fenn az égben.
 S gyermekemmel leborultam térdre,
 Könyörögtem, hogy tegye meg értem,
 Az ártatlan gyermekért, — nem értem!
 Ó, de mind csak hasztalanul kértem;
 Pedig ilyen nehéz fájdalomtól
 Nem az ember, — a kő is megindul . . .

Azután már nem tudom mit tettem,
 Mély sötétség borongott felettem;
 Közel volt a széles Duna partja,
 Késő este senki sem jár rajta . . .
 Bíró urak az Istenre kérem!
 Az a gyermek az én testem, vérem,
 Bocssássanak, sietnem kell hozzá,
 A szívemet valami kínozza!
 Éhes is már az apátlan árva,
 Gőgicsélve édes anyját várja!

 Birák sírnak. Nincs ki itt marasztalon,
 Eredj haza szerencsétlen asszony! . . .

RÉVAI KÁROLY.

M. T. M. O. K!

(Nem humoroszk.)

Minden intelligens pályára készülő embernek sokat kell olvasni, tanulni és cenzurázni, míg végre nyugodt öntudattal léphet hivatásos pályájára s megkezdheti működését. Amde csak ekkor veszi észre, hogy habár ismeretei szépek és rendezettek ugyan, de még sem tud eleget. Neki fog ismét a tanulásnak s most már bizton végzi munkáját. Új hivatali kört jelölnek ki számára s ez ismét új tanulást kíván. S így megy ez holtig. Az ember holtig tanul s mégis tudatlanságban száll a sírba. Sokratesnek bizonyára az volt a legvelősebb és legőszintébb mondása, melylyel tudatlanságát vallotta be.

Ha a fentebb elmondottak a társadalom bármily pályáján érvényben vannak: akkor a tanári pályán érvényök és értékök mindenesetre hatványozott. Régi mondás: a jó pap holtig tanul. De ha ez a jó pap ráadásul még tanár is: ugyancsak kell tanulnia. S rendesen mi az eredménye a sok tanulásnak, a rengeteg tudománynak? Arany János macskabirtokos tudósának a sorsa: sok a tudománya, de kevés a vágott dohánya.

Ilyen formán volt az én X. paptanár barátom is, kit szaktárgya az archaeológiának karjai közé kergetett s ki megiehető türelemmel és készültséggel tizte az archaeologus kétes-értékű mesterségét. Tört cserép, tégladarab, kanállyél, rozsdás gomb, boeckorsziju a földből kiásva képes volt öt extasisba hozni s ilyenkor klasszikus lelkesültséggel merengett el a rómaiak, thrákok és dákok korszakán.

X. tanár ur elégedetten lép ki a VIII. osztályból. Taccitus „Agricolájá“ból elmagyarázott egy szép fejezetet, miközben alkalmá nyílt a régiségtanba tartozó egyes dolgokkal is megismertetni tudományszomjas hallgatóit.

Az ajtón kívül megállítja a tanár urat egy Dolgos nevű tanuló.

„Tanár ur, egy diffikultásom van, mit nem értek.“

„Halljuk, mi ez.“

„Mit jelent M. T. M. O. K. ?“

„M. T. M. O. K. ?“ — gondolkozték a tanár ur fennhangon. „Az egyes inscriptionalis betűk ugy-e pontok által vannak egymástól disjungálva?“ — kérde komolyan.

„Igen. S a K. után egy felkiáltó-jel is van.“

„Hm! Most hirtelenében ezen kétségkívül epigraphikai és historiai becesel bíró inscriptioról nem adhatok biztos választ. Utána nézek és holnap megmondom.“

S ezzel a tanár ur haza ment.

Bezárkózott szobájába s neki fogott az inscriptio megoldásának. A „Corpus Inscriptionum“, archaeologiai encyclopaediák, régészeti közlemények stb. mind előkerültek. Eszeveszetten forgatta a lapokat, jegyzeteket készített, de csaknem akart menni. Definíált, concludált, conjecturált, interpolált . . . de mind hiába. A kínos munka már gyöngyököt esalt ki homlokára, szemei füvesedtek, lélegzete akadozott, kezei reszkettek, míg végre estve felé rekedtes hangon így szólott — kiáltani nem tudván — heuréka!

Ez pedig annyit tesz, hogy: meg van.

Nem árulom el előre a tudós tanár ur elaboratumát, melyet ő az osztályban szándékozott tanítványainak előadni. Dolgos interpellatiója kétségkívül az egész osztály diffikultását képezte, így tehát neki az egész osztály előtt kell válaszolnia. Minden professornak így kell eslekedni, hisz — hogy többet ne mondjak — a ministereknek is így muszáj. Még Csákynek is!

Szegény X. egész éjjel nem bírt aludni. Szörnyű álmok kínozták. Az a bizonyos 5 betű az igézetes Xantippével négyest táncolt szeméi előtt. Majd Pulszky fenyegette öblös orrával, majd Ciceronak egy őse az orrán domborodó cicerrel. Azután Róma forumán Nagy Sándort látta, a mint Garibaldi szobra alatt, melyre az 5 betű vala bevésve, szerelmi féltékenységéből Kleopatráat agyonlővi, majd meg Odysseust amint a trójai falovon ülve Torma Zsófit üdvözlí ante portas. Végül Athenben ráakadt a Graecusok anyjára, ki éppen azt az 5 betűt varta ki arany tüvel egy biboros divánpárnára, míg Aeneas fekete kávé mellett esibukozva a vasúti menetrendet forgatta, a melynek czime ismét az a M. T. M. O. K. vala. Soha ilyen álmok!

Testileg-lelkileg agyongyötörve lépett reggel az osztályba. Szokott jó kedvével ismét elmagyarázott „Agricolá“ból egy fejezetet. Az exam.nálás elmaradt, mert az interpellatióra adandó válasz előreláthatólag sok időt vett igénybe.

„Mindig örvendek“, — így kezdé — „valahányszor önöknek a tudományok iránti mélyebb, mondhatnám intenzívebb érdeklődésével találkozom. Ez jó jel, mondhatnám omen arra nézve, hogy önök a tudományok rengeteg mezején, ha úgy tetszik forumán legalább is néhány lépéssel előbbre kívánnak haladni, mint a mennyire önöket a tankönyvek utmutatása kalauzolni illetve dirigálná. S így tehát Dolgos kérdészködése ama bizonyos inscriptioalis betűk sensusa felől nagyon jól esett nekem. Most kérem, figyeljenek.“ Kifejté először a tanár ur az epigraphika fontosságát és hasznát. Elkezdte az aegyptomiak hierogliph feliratain s a görögöken át végre a rómaiakhoz érkezett. Most már elemében volt s lelkes hévvel kezdé az 5 betűt és azok értelmét feszegetni. „M. akár az auctoroknál, akár feliratokon forduljon elő, jelent: Magister, Marcus, Mensura, Mercurius, Maximus, Monumentum, Municipiū. T. pedig: Taurus, Tergo, Titus, Tullius, Turmae. O. rendszeren: Omnibus, Optimus, Ossa, Orator. K. Kaesius, Calendarii, Kalendis, Castra stb. Már most kérem, ökoskodjunk. Ha az a felirat sirlfelirat, epitaphium, akkor így lehetne megfejteni: *Magistri Taurorum Marci Ossa Kalendis*, vagyis: a bikák mesterének Marcusnak esontjai t. i. nyugosz-

nak itt, ki meghalt elsején. Az a felkiáltójel valószínűleg egy J. tehát vagy Junius vagy Julius elején halt el az a bizonyos Marcus. Ugyan magister taurorum eddigelé sehol sem fordul elő, de valószínűleg a popa-nak körülírt czime, ki a felezifrázott áldozati állatot — többnyire taurust az oltárhoz vezette. S ez valószínű is. Szövegváltoztatással, mely azonban az értelmet meg nem változtatja, így hangzók: *Magister Taurorum Marcus Obiit Kalendis Junius v. Julius. De menjünk tovább. Ha valami fogadalmi emlékkövön van a keresett 5 betű, akkor értelme ez lehetne: Mercurio Tullius Maximus Orator Kalendis Junius v. Julius t. i. posuit, s ez esetben Cicerótól származnék, kinek Tullius volt gentile nomenje s kire kétségkívül ráillik „a maximus orator“-féle epitheton. Hogy quando, quomodo került hozzánk Dáciába, azt persze meg nem állapíthatjuk. Egyáltalán sok feltevésre jogosít azon 5 betű, mivel különböző fogalmakat jeleznek. Az epigraphika terén a köbe, érezbe, fába stb. faragott, vésett betűk valódi értelmét helyesen megállapítani szerfelett, nehéz munka, — a mint láthatjuk.“*

A tanulók közt általános derültég uralkodott.

„Arezkon látom“ — folytató a tanár ur lelkesen — „az érdeklődés esalhatatlan jelét az örömet. S épe ezért elmondom merész hypothesisemet, mely ha teljesen bebizonyítható — egészen új szímben tünteti fel a historiát s bizonyára az egész tudós világ bámulatát és esztatlan tetszését fogja felkelteni. A mint tudják, mivel tanulták, Livius írta meg a pün háboruk historiáját. Azt is tudják, a pünök iránt nagy anthipathiat tanusít, lévén ő romai. Már most nagyon is lihető, hogy a pünök viselt dolgait vagy nem jegyezte mind fel, vagy más t. i. ros szímben tüntette fel. A pünök merészsége, elszánt-sága elfogadhatóvá teszi azt, hogy ők Dáciában is járhattak. Hannibal előtt leheteflenség nem volt. Tegyük tehát fel, hogy Hannibal a zámai döntő ütközet után — midőn a historia szinpadáról lelép itt Dáciában volt. Hogy ezen expeditiojának emléke megmaradjon, egy emlékkövet állított. Nem magának, ennél sokkal szerényebb és önzetlenebb volt, hanem hazájának Karthagonak diesőtésére. Hogy pedig a rómaiak — kikről jós lelkével előre látta, hogy Dáciát is hatalmukba fogják ejteni — ezen emlékkövet megkímélik, melyet pedig — ha valódi értelmét megtudják, porrá zuznak, az ő feliratát megfordítva vésette a köbe. És ez egy Hannibalhoz méltó remek eszme, melyre később a rómaiak is rájöttek. Az 5 betű tehát ezt jelenti: *Karthago Optima Maxima Terra Marique*, azaz Karthago a legjobb, leg hatalmasabb a szárazföldön ép úgy, mint a tengeren. Beláthatják tehát önök, hogy ezen új hypothesis merész ugyan, de nem egészen indokolatlan. Valamelyik nagyobb könyvtárban még akadhat egy tudós bűvár egy oly kéziratra, mely feltevésemet approbálni fogja. Jelenthet azonban azon 5 betű görög feliratot is, mivel a jelzett betűk a görögben is ép oly alakban fordulnak elő. Hogy erről meggyőződjünk, meg kell kisé azon helyt nézzük, hová a betűk bevésve vannak. Hát Dolgos, hol van azon emlékkö?“

„Kérem tanár ur, nem emlékkövön láttam.“

„Hát hol, valami antik téglán?“

„Nem, kérem, hanem egy fűzetben.“ (Derültég.)

„És nines megfejtve? Látják, hogy már más is foglalkozott a problematikuss felirat megfejtésével, de hát nem min-

denkinek adatott „adire Corinthum“ vagy a saisi szoborról a leplet levonni. Azon füzet — úgy látszik — kikérülte figyelmemet. Talán önnél van?⁴

„Igen, kérem“. (Altalános elnyomott kacaj).

S ezzel Dolgos egy „lapos“ füzetecskét adott X...nek. Alig látta meg X... olyan képtől vágott, mintha Jupiter fulminans szerepét kellene adnia.

Szerfeletti dühös haragja jóval felülmulta előbbi lelkesültségét.

„Maga Tudhatta Maga Ostoba Kamasz! Mit Turbál Minket Olyan Komédiákkal!“ — S folytatta volna, ha csak a bedellus nem szól közbe az óra végét jelző esengettyijével.

X... izdattan és izgatottan lépett ki a teremből.

*

Az a bizonyos 5 betű pedig: Mélyen Tisztelt Művelt Olvasó Közönség!

*

A tudós tanár ur: „Könyvet írt a bölcseségről
S hajna!
Ilyen apró dörösekék
Gyakran estek rajta!“

Z. Á.

Kisebb közlemények.

— A gyergyói róm. kath. tanítóegyesület f. évi február hó 4 én a topliczai róm. kath. népiskolában tartotta évnegyedés rendes gyűlését, melyet — mint mindég — most is isteni tisztelet előzött meg.

Az isteni tisztelet után a megjelent tagok a gyakorlati tanításokat hallgatták meg. Gyakorlati tanítást tartottak: Mélik Bogdán a földrajzból a IV., Kollár Emma a számtanból a III. osztályban.

Miután a gyakorlati tanítások megtörténtek, az érdemleges tanácskozást Hochschild Lajos elnökötanulmányos, költői fordulatokban és paedagogiai érvekben egyaránt bővelkedő beszéddel nyitotta meg. Hivatkozott a beszédben a tanügy rohamos fejlődésére úgy az egész országban, mint Gyergyóban, de reá mutatott azon tényezőkre is, melyek a tanítás-nevelés sikerének — kisebb-nagyob mértékben — még mindég útjába állanak. Végre megnevezte az eszközöket, melyek felhasználása által a tanügy általános fejlődése előtt álló akadályok elháríthatók. Ez eszközök között sem kis szerepet tulajdonít az egyesületi életnek, mely a különböző tantervek és iskolák közt gyakran felmerülő elvi viták tisztázása által kellő okulást nyújt, fejleszti a testületi szellemet s ebben egyuttal előkészíti a tanítás egyöntetűségét.

A megjelentek éljenzésével fogadott elnöki megnyitóbeszédet a gyűlés jegyzőkönyvileg megörökíteni s az egyesület hivatalos lapjában, a Közművelődésben is közzé tenni határozta.⁵)

Hochschild Lajos jelenti, hogy tek. Urmánczy János ur 20 frttal az egyesület alapító tagjai közé lépett; új ren-

*) A beszéd megküldéséért még annak idejében megkerestem az elnök urat, de ő — nem tudom mi okból — nem küldte meg azt nekem; így tehát nem is közölhetem l. r.

des tagokul pedig bemutatja: Kóródy Miklós ditrói polg. iskolai, — Sántha Albert szentmiklósi népisk. — Salló Károly alfalvi népisk. — Pál Albert esomafalvi népisk. — Balla István ujjfalvi népiskolai tanítókat.

Jegyző a mult gyűlés jegyzőkönyvét olvassa fel, mely észrevétel nélkül hitelesítettet.

Ezután a gyakorlati tanítások megbíralására került a sor. Kollár Emma tanítását Simon Adám, Pfeifer Lajos, Józsa Sándor, Buzás János, Hozó Pál, Sántha Albert, Köllő János; Mélik Bogdánét Nyers Károly, Józsa Sándor bíralták meg. Minthogy bírálók a tanítások eredményéről általában elismerőleg nyilatkoztak s lényegesebb, a tanítás sikerét kibebíthető kifogásokat nem tettek: Hochschild Lajos elnök a gyakorlati tanításokat dícséretesen sikerülteknek enuniciálta.

Adám Póli ditrói tanítónő szavalja Arany Jánosnak: „A dalnok bü“ ezimű szép költeményét. A ritka közvetlenséggel, mély érzéssel, az eseményeket és érzelmeket hiven kifejező hanghordozásai és taglejtéssel előadott szavaltatért a gyűlés Adám Pólinak jegyzőkönyvi köszönetét és elismerését nyilvánította.

Az önképzőkörök tették meg jelentéseiket a mult gyűlés óta kifejtett munkásságokról. A jelentésekből a gyűlés örömmel veszi tudomásul, hogy a megalakult körök mindenütt a várakozásnak megfelelő tevékenységet fejtki ki.

A jövő gyűlés helyéül a tekerőpataki róm. kath. népiskola tüzetett ki: a gyűlés a tárgysorozat megállapítását az elnökségre bizza.

Több tárgy — az idő előrehaladottsága miatt — elintézhető nem lévén, elnök a gyűlést bezárta.

* * *

A gyűlési adatok elsorolása után kötelességemnek tartom — az egyesület nevében — köszönetemet nyilvánítani Toplicza értelmiségének azon érdeklődésért, melyet gyűlésükön való megjelenésével egyesületünk iránt tanusított; azon szíves figyelemért, hogy az egyesületi tagok szórakoztatása czéljából a gyűlés napján tánczestélyt rendezett; végre azon lekötelező vendégszeretetért, melyben minket gyűlésünk al kalmával valóban kitüntetett módon részesített. l. r.

A felekezeti prestaciók kérdésében, a fennálló törvényes gyakorlat szerint, a rendes közigazgatási fórumok illetékesek intézkedni; minél fogva elsőfokban a járási szolgabíró, másodfokban az alispán és csak harmadfokban tartoznak az ily ügyek a közigazgatási bizottság elé. A közigazgatási hatóságok álláspontja ily természetű ügyekben a status-quo fentartása lehet.

A m. kir. bellügyminiszter 1890. évi 92,240. sz. határozata. N. vármegye közigazgatási bizottságának. A n-i r. k. iskola javára X. Y. község részéről eddigelé ajándékozott egy-egy ölfá évi segélyezés beszüntetését kimondó községi képviselő testületi határozatokat helybenhagyó s a ezim által hozott határozatot az ellen a n-i r. k. egyházközség részéről közbevetett fellebbezés folytán felülvizsgálván, azt ezennel feloldom s ezimet oda utasítom, hogy ezen ügyet az arra hivatott közigazgatási hatóságok fokozatos elintézése alá bocsássa, mert a felekezeti prestaciók kérdésében törvényes gyakorlatunk értelmében a rendes közigazgatási fórumok lévén hivatva intézkedni, elsőfokban a járási szolgabíró, másodfokban az alispán, a ezim pedig csak harmadfokban van hivatva eljárni. A ezim elsőfokban csak azon esetben lett volna illeté-

kes határozni, ha a kérdés oly alakban merült volna fel, hogy a községeknek az itt szóban levő teher viselésére avagy mi módon való kivetése iránti határozata ellen az 1876. évi VI. t. czik 58 §. d) pontja értelmében egyesek részéről beadott felszólalások képezték volna az intézkedés tárgyát. A szönyegen levő esetben azonban arról van szó, hogy a községek a hatóságok körén kívül álló, másik jogosult féllel szemben határozatnak nem is tekinthető, egyoldalú nyilatkozataikban egy szorgalmazás teljesítését tagadják meg, az ily értelemben veendő községi határozatok iránt nem a község körén belül, hanem az érdekelt felek között felmerült vitás kérdés elintézése, tehát nem községi, hanem kizárólagosan közigazgatási ügyet képez, mely a község, nem saját lakosaival szemben mint község, hanem a másik érdekelttel szemben mit fél szerepel. Egyszersmind a nélkül, hogy az ügy mi módon leendő eldöntésére irányadó befolyást venni ohajtanék, a czim felebbezett határozatának indokolásában felhozottakra vonatkozólag tájékozásul megjegyezni kívánom, hogy a közigazgatási hatóságnak ily ügyekben mindig kizárólag a státus-quoanak kiderítése képezi feladatát és mihelyt a gyakorlat kérdése tisztázva van, feltéve, hogy az nem valamely a törvény által tiltott állapotnak felel meg, a közigazgatási hatóság a gyakorlatot fentartani és a nélkül, hogy a gyakorlatnak alapul szolgáló jogi viszonyok bírálataba bocsátkozhatnék, az ezzel meg nem elégedő felet igényeivel a törvényi rendes útjára utasítani köteles. Önként értendővén, hogy az egészség létesítésének megkísérlése soha nem tekinthető kizártnak, a mi a szönyegen levő ügy sajátos természeténél fogva ezen esetben kiválóan ajánlatosnak is mutatkozik. —

— Megjelent és beküldetett: **„Márcziusi ibolya-koszoru Szent József tiszteletére.** Rosty Kálmán Soc. J. A. főt. érseki egyházm. hatóság jóváhagyásával. Kaloesa, 1891. 132 lap. ára 30. kr.“ Márczius sz. József hónapja. Hisz ő a mennyei márcziusi ibolya, közös virága az elmuló télnek s a nyíló tavasznak mely az ő-szövetség téli rögében gyökeredzve, az ily tavasz napján fakadt ki s illatával, érényinek kenetével két ezredévén át befölti az eget és a földet. Mint Jézus nevelő atyja és szűz Mária tiszta jegyese, különösen arra van hivatva, hogy e két szív érényeit magába fölvevén azokat reánk visszafükröztesse és ezek malasztkincseit reánk leáraszsa. Mint a legelső anyaszentegyház védője, napjainkban IX. Pius pápától a kath. Egyház főpártfogójává emeltetett, hogy azt az ujkori Herodesek ellen megoltalmazza. Mint e szent család földi őre és feje, — most is a keresztény családok és nevelő házak természetzerű pártfogója és példaképe. Ezért e műveket főkép a családoknak s növendékeknek ajánljuk; benne márczius hó egyes napjaira áhítatgyakorlatokat, olvasmányt és alkalmas szavakat találhatnak. Ara a 132 lapos és szép aranyziunomású képpel díszített könyvecskének 30 kr. Kapható a kaloesai Jézustárs. kolégium igazgatóságánál.

— Buzárovits Gusztáv könyvkereskedő kiadásában Esztergomban megjelent: Montefeltroi Agoston szent Ferencz rendű atya szent beszédének IV. kötete. **„Hit és Szeretet“** vagy „a mai társadalom orvoslása“ fordította Jagieza Lajos. Tartalom: Előszó. — Bevezetés. Igazság és szeretet. — I. A teremtő Isten. — II. Az ember. — III. A gondviselés. — IV. A vallás és emberi társadalom. — V. A hit. — V. Hit nélkül nincs boldogság. — VII. Szeretet az Isten iránt. VIII. Szeretet az embertársak iránt. IX. Szeretet a haza iránt. X. Bűnes és zárzó. — Függelék. I. Szent József. II. Mária. III. Jézus Krisztus szeretete. IV. Jézus Krisztus szenvedése. Különösen e kötetre hívjuk fel a főtisztelendő hitszónok urak b. figyelmét, mint a melyben a kor legaktuálisabb kérdései: a társadalmi bajok orvoslása tárgyaltatnak, szerzőnek megkapó és meggyőző modorában. Bolti ára ezen IV. kötetnek csak 1 frt. 20.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Jótékonyág.** Püspök úr ó nagyméltósága a százvárosi róm. kath. iskola építési czéljára ezer frtot, a budapesti magyar tud. akademia palota nagytermében létesítendő történeti talfestmény költségére 200 frtot, a boiczai leányiskola czéljára 150 frtot, a nyárádtői r. kath. iskolának tüzi fára 10 frtot, egyesek segélyezésére mindössze körülbelül 100 frtot méltóztatott saját pénztárából legkegyelmesebben ajándékozni.

— **Főigazgatói látogatás a marosvásárhelyi róm. kath. gymnasiumban.** Finály Henrik kir. tanterületi főigazgató febr. 20. és 21. napjaiban tartotta meg látogatását az említett gymnasiumban. Miután valamennyi tanár előadását meghallgatta és a szertárakat megvizsgálta, az egybehívott gyűlésen — melyben a tanári testületen kívül br. Szentkereszty Zsigmond statusgondnok is részt vett — előterjesztette látogatása tapasztalatait. Igen nagy örömmel constaltala, hogy a marosvásárhelyi gymnasium minden tekintetben föllímulta várakozását; egy a tanítás módszerével, mint a tanulók külső megjelenésével és a tanulmányi eredményteljesen meg volt elégedve; örömmel észlelte és győződött meg arról — úgy mond — hogy ez a gymnasium igen előkelő helyet foglal el középiskoláink között. Teljes elégedése kifejezéséül a tanuló ifjúságnak egy szünnapot engedélyezett, az igazgatónak és tanári testületnek pedig köszönetet mondott a kormány és igazgatótanács nevében. Biztosította továbbá a tanári testületet arról, hogy mint főigazgató minden rendelkezésére álló erővel támogatni fogja a tanári kart e gymnasium felvirágzásának előmozdításában. Február 24-én távozott el városunkból a tudós főigazgató, miután még a helyi ev. ref. collegiumot is meglátogatta; eltávazása előtt a tanári kar búcsú tiszteletét fogadván. — r.

Szerkesztői üzenetek.

F. Ár. Megkaptuk, közöljük.
— **r.** Brassó. Eletrajzot nem adunk ki.
Dr. Cz. G. V. M., L. Ant. Közölni fogjuk.
H. L. Sallók. Más újságokban közölt cikkeknek nem adunk ki.
Többeknek. Az expedítorra vonatkozó nehézségekkel tessék a kiadóhívatáshoz folyamodni.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PAL ANTAL.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, KÓRÓDY PÉTER, VASS ALBERT, ZLAMAL AGOST.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lye. nyomdában Gyulafehérvárott.